SAYI : 29 30 EYLÜL : 1937

# ALTIN YAPRAK

BAFRA HALKEVİNİN AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

## İÇİNDEKİLER


| | | |
|---|---|---|
| Kadın ve Sosyete | — | Kâzım Anar |
| 300 Sene önce Samsun ve Bafra | — | Evliya çelebi seyahatnamesinden |
| Dil Bayramı | — | Bedri Edis |
| Övgüleme (Şiir) | — | Basrı Gocul |
| Göz Yaşları | — | K. Güneş |
| Sürgün (Şiiu) | — | Sefer Aytekin |
| Aile Büdçesi | — | Cudi Sezener |
| Dokunmayın (Şiir) | — | Vehbi Cem Aşkun |
| Türk Devrimi | — | Vehbi Cem Aşkun |
| Melek | — | F. Yekta Çubukcuoğlu |
| Haberler | — | * * * |


Kitapsaray ve Yayın şubesi
Tarafından çıkarılır

# ALTIN YAPRAK

SAYI : 29 Bafra Halkevinin Aylık Kültür Dergisi 30—9—937

# Kadın ve Sosyete

**Kâzım Anar**

Ondokuzuncu Asır, kadına fikrî ve adalî kabiliyetini deneme hususunda müsait yılları ihtiva ediyor ; bu, deneyiş bir sürçme ve sukut silselesinden ibaret olsada, erkeğin hakkındaki itisafkâr görüşüne, batıl inanışına karşı müessir cidal yıllarının temadisine sebep oldu ; kadına kendi meziyetlerini, zaaflarını tanıttı ; erkeğin kendisini, kendisinin erkeği temamlayân bir bütün olduğunu gösterdi .. Takip edilen istikamet ne olursa olsun varılan netice, kadının " Saçı uzun aklı kısa „ olmadığını isbat etmiş oldu. Bu sebepledirki yirminci asır kadını, maden ameleliğinde, sırt hammallığında kabalaşmış, kadınlıktan çıkmış, hırçın bir mahlûk olmaktan vareste kaldı ; onu şimdi, ev kadınlığında, tedriste, fikir ve san'at sahasında icabında kırmak için yaratılan iri ellerin örselemeden açamayacağı yeni bir ufkun üstünde yükselir buluyoruz.

19 Uncu Asır mücadelesinde Türk kadınının - Bir kaç kalem darbesi istisna edilirse - payı yok gibidir ; buna rağmen Cumhuriyetin feyyaz varlığı ona, siyasî. iktisadî haklarını ibzal etmekte gecikmedi. Fakat ; bu istenmeyen hakkı göklerden uzanır gibi veren elde, dünyaya medeniyeti, insanlığı öğreten bir soyun, en uzak maziden alup hale emanet ettiği Türk Kültürü Türk İdeali vardır.

Türk kadını zaten hürdü, onu her devirde erkeğinin yanı başında, içinde yalnız yurd ve yuva sevgisile çalışır buluruz.

O şimdi Cumhuriyetin verdiği hakka ezeli liyakatini tekrarlıyor : İşte aziz Türk havasının aziz ve mübarek şehidi Eribe .. Kahreman Sabiha Gökçen, Profesör Afet .. İşte Saylav, Muallim, Edip, Memur bir kafile ; nurlu bir zümre .. Türk kadını zaten Garp kadınlığının bu gün yükseldiği yerde idi. Fakat .. hareketsiz ve gösterişsizdi. Saltanat devri, onun diline haremi, selâmlığı, peçeyi, çarşafı sokmuştu ; dört dıvar arasında hapis ettiği

mahlûktan kör bir inkıyat ve sabır istiyordu, Bazen esirinden efendilik bekler görünür, bulamadığı zaman onunla eğlenmekten zevk duyar, erkeğin kadına mutlak faikiyetine inanırdı.. Kadın ve izdivaç bahsinde müstehzi ve hakim bir lisan kullanırdı. Bu devirde garp mütefekkirleride aynı itisafkâr görüşü muhafaza ediyordu: Meselâ Niçe " Güvey mi gireceksin, yanından sopayı eksik etme „ bir başkası " İzdivaç dilimizle bağlayup dişimizle çözmeğe uğraştığımız bir düğümdür„ ; Şikisper " İzdivaç irtikâp edebileceğimiz belahetlerin en büyüğüdür „ diyecek kadar ileri gidiyordu.

Bu arada merhum Cenap Şahabettinin bir yazısında gûya hazırundan birine söylettiği şu sözler şayanı dikkat değil midir?:

— " Kadın hiç bir zaman Hürriyet aşıkı olmamıştır; o zinciri sever. Şu kadar ki bir az nüvaziş, bir az ipek dantellerle süslemek şartile!.. Eğer o hürriyet istiyorsa, muhakkak kozasından fırlayan bir kelebek gibi daha çabuk avlanmak, esir olmak içindir; hem kadının kollarındaki kelepçeyi kırsanız " Bileziğimi zedelediniz „ diye şikâyet edecektir; o zamanki tesettürü telmih ederek " Hem ben kadınların pek sıkı fıkı örtünmelerinede taraftar değilim; içi boş bir şeyin üstünü örtmekten ne çıkar. „ bu arada yükselen itirazı kayit ettikten sonra " Örgülü, şinyolu, bukleli başların süslü yazı masalarına eğildiğini, Halit Ziyanın karikatörüne benzeyen eserler yarattıklarını inkâr edemiyeceğini soylüyor ve ilâve ediyor " Korsa arihayı sıkıyor, yelpaze dahaeti söndürüyor, yüksek fikirler pudra kokusundan kaçıyor; mini mini eller kahve değirmeni yerine asıyabı hükûmeti çevirmek istiyor, tenevvür idd'asile kadınlıktan çıkanların adedi korkunç bir nisbet alıyor. Bu gidişle mehafili zekâ dantela, kurdela ve ihtinakı rahim ile dolacak!. Ulemayı araptan İbnilhac diyorki " Bir kadın evinden ömründe ancak üç kere çıkabilir!. birisi gelin olunca, ikincisi babası ölünce, üçüncüsü bizzat mezara girmek için!.

Bunu işiten bir hanım dediki:

— İbnilhac hazretleri son musaadelerini başa koysalarar uhuvvati nev'im hakkında daha müşfik davranmış olurlardı. „

Şüphe yok ki, bütün bu sözler, Cenabın o meşhur alaycı mîzacının mahsulüdür. Ciddî ve gerçek görüşü değildir.. Bununla beraber arada büyük bir fark olmadığına da inananlardanız. İşin daha garibi bir Avrupa mecmuasının kadınlar arasında yaptığı ankete aldığı cevaklardır; soruyor: " Mevkii iktidarda bulunsanız ne yapardınız?. „

Meşhur bir Bayan:

— " Hakimiyetimizden nemi çıkacaktır?. umumî sulh ve sükûn, belki.. fakat evlerde, muhakkak kavga. „

Aktris olan diğer bir Bayanda:

— Kadınlar mevkii iktidare gelseler ne mi yaparlardı?. Budalalıklar..„

Buular, kadınlık âleminin nasıl bir zihniyet enkazına tevarüs ettiğini gösterecek basit delillerdir. Bu bakımdan 19 uncu Asır kadınlık cereyanı ehemmiyetle tetkika, tetebbua muhtaçtır.

Ve biz mazinin seyyiatını tevarüs etmemeğe, Türk kadınını zincirlerini koparan asil bir esirin müthiş enerjisile mutaharrik olan Türk kadınını tanımağa ve saymağa mecburuz. Halâ indî muhakemeler yürütmekten kadını bir metâ gibi almaktan, satmaktan, temellükten, yani bu tabirleri kullanmaktan çekinmeyenler vardır. Halbuki ortada, ayni cinsin ayrı istidat ve evsafta iki uzvundan başka ne vardır?. Ne temlik ne temellük ne fail ne meful vardır.

Eski telakki, neredeyse kadın izzeti nefsini tanımıyordu! Himaye telakkisi sakimdi; kadını mağdur olduğu için himaye ediyordu! Düşünmüyorduki onu düşüren kendi telakkisidir. Bu görüş karısından ayrılan kocayı muaheze ediyordu; ne yazık ki, bu müdahelesi kendi yarattığı bir zavallı içindi.. Cumhuriyet Türkiyesinde, kadın hürdür, müstakildir, siyasî, ictimaî, iktisadî hukukuna sahiptir.

Burada kadının psikolojik evsafından bahsederek onun Türk camiasında aldığı yeni veçheyi tebarüz ettirmek istiyoruz:

Kadın cemiyetin ruhu ve banisidir. Belki o, yaratıcı değildir, yaratılanı yaşatmak, süslemek, güzelleştirmek kabiliyetindedir. Bu sebeple kadını, daha ziyade, ev kadınlığında, tedrisde fikir ve san'at sahasında başarıcı olarak gördüğümüzü söylemiştik.. Kadın bu bakımdan erkeğin yapabileceği kaba ve ağır işlerden kaçınır; buna mecbur olduğu zaman benliğini gaip eder; kadınlığın - Erkekle mukayesesine imkân olmayan - hissi bediisini, inceliğini, zarafetini, şefkatini unutur; işte bu sebepledirki ona Cumhuriyet her kapuyu açmıştır. O yalnız istidadının sevk ettiği vazifeleri yapacaktır. O erkekle tam bir tezaddır. Bu tezad onun fikrî kabiliyetinin lehinedir. Avrupada: meselâ Fransada yeni çıkan bir eser hakkında kadın münakkidlerin verdiği hükmün asla yanılmadığına dikkat edilmiştir. Sonra terbiyede Babanın bilgi seviyesi ne olursa olsun, çocuğun anne

## 300 Sene Önce

# Samsun ve Bafra

**Evliya Çelebi seyahatnamesiden :**

**Evsafı Bafra** — Canik sancağı hakinde subaşılıktır . 150 akçalı mamur ve kurâlı bir kazadır . Başlıca bir serdarı vardır . Samsunun cenubu garbisinde ve bir merhale mesafede vakidir . Karadenize Bafranın arası iki fersahtır . Kızılırmak ( Günan abad ) Nahiyesinden beri gelüp Bafranın garp tarafından geçer . Bafra kurbünde bu nehrin üzerine çam direklerile bir cisri âzim bina edilmiştirki kavsi kazeh gibi bir manzarai ibret numundur . Bafranın iki camii , iki hamamı ve bir suki muhtasarı vardır . Haneleri serapa ahşaptır ; oradan Samsuna vardık . .

---

seviyesine yükseldiği görülmüştür. Kadının erkeğe nazaran daha sabit bir karekterde bulunduğuna inanılmıştır . Bittabi takarrur ettiktensonra .. hakikaten ekseri aileleri göz önüne alarak diyebiliriz ki karakteri takarrur eden bir kadının ailede yarattığı ahenk , ergeç lehine tecelli edecektir . Erkeğin hudgâmlığı eksilecektir .

Tekrar edelim ; kadın cemiyet hayatını sever , yalnızlıktan çekinir , Erkek hudbindir ; yalnız yaşayabilir . Bu yüzden sokağı arar . Kadın cemiyeti aramak için sokağa çıkar . Umumî kanaatın hilâfına olarak kadında cinsiyet arzusu değil sevilmek isteği barizdir , Cemiyet halinde yaşamak hissi fıtrisine tabidir . Derler ki: " Aynaya bakan güzel bir kadın , başkasına , kendini nasıl beğendireceğini düşünür ; erkek kendi kendini beğenir „ . İşte bu sayıla gelen ayrılık , aşkı yaratıyor , aileyi , cemiyeti kuruyor . Her iki cinsin bu ayrılığı birinin diğerine tefevvukunu icap ettirmez . Ailede müşterek bir yuva müşterek bir vazife vardır ; amelin taksimi vardır . Kadınsız bir cemiyet tasavvur edilemiyeceği gibi kadınsız bir medeniyette tasavvur edilemez . Medeniyet kadının eseridir .



**Evsafı Kal'ai Samsun** — Kayseri rum Heraklia'ın binasıdır . Sonra Sultan AlaettiniSelçukî fethederek mülküne yamamıştır . Sonra Yıldırım Bayezit hanın eline girdi . Canık hakinde Voyvudalıkdır . Emanettir . Yüz elli akçalık şerif kazadır . Yeniçeri serdarı , Kethudası , Kala ve Dizdarı ve Neferatı vardır . Amma Müftüsü ve Nakibuleşrafi yoktur . Âyan ve Eşrafı ise çoktur ; herkes kudretine göre akça , gökce , fakat pakca libas giyer . Şehir Sinobun cenubu şarkî tarafına düşer . Kalesi lebideryada şeddadî bina , bir senginabaddır . Eğri fatihi asrında ( Rus ) bu kaleyi istila edüp bazı yerlerini yıkmış isede sonra yine tamir ve termim edilerek yetecek kadar müstevli , dizdar ve neferat konulmuştur . Yetmiş kulesi , iki bin bedeni vardır . Amasya önünden cereyan eden Çarşamba pazarı suyu , Samsunun cenubu şarkısinde Karadenize karışır . Geçit vermez büyük bir sudur ; iptida Tokada uğrar , sonra Amasyanın önünden geçerek daha bir çok şehirleri sular , Samsun dibinde Karadenize dökülür . Bunun Amasya halkıle Tokatlılar arasındk " Tokad sıkar , Amasya içer . „ Yavesi mesel hükmüne geçmiştir . Samsun şehrinin suyuna ( Kotat geriz ) derler , lezzetli bir sudur . Evleri kiremitli , bağlı , bahçelidir . Medrese , imaret , darülhedis gibi şeyleri yoktur . Yedi adet mektebi subyanı vardır . Limanı yoktur ; açık yerdir . Amma yine lengeri endaz olunabilir .

**Memduhatı Samsun** — Dağlarındaki yaban üzümü (nar renginde) , armut turşusu meşhurdur . Nice bin fıcılarla İstanbula getirilir . Gemi palamarları için kendir ipleri ise bütün dünyaya buradan gidecek kadar çoktur.

Şehir körfez tarafında vaki olmuş cenup tarafındaki cebel sahile bitişiktir . Buradan refiklerimizle gemiye binüp eyyamsız giderek Ünye kalesine geldik .

# Dil Bayramı

Yazan : Bedri Edis

Beş yıl önce Büyük Önder Atatürk'ün yüksek buluş ve yaratış kaynaklarından ışığı bütün Acunu aydınlatan bir şimşek daha çakmıştı .

Türk'ün varlığını, eğemenliğini kurtaran, yüksek soysallığa kuvuşduran Ulu Önder, ulusun bu günkü ve yarınki varlığının korunmasında Dil işinin de önemine işaret etti . Bilginleri iş başına çağırdı.

1932 Eylülünün 26 ıncı günü Türk ve yabancı bilginler Dolmabahçe sarayında toplandırlar .

Türk devrim tarihinde yer alan bugünün Dil bayramı olarak kabul edilmesinin geniş bir anlamı vardır. Bu bayramın beşinci yıl dönümüne kavuşmuş bulunuyoruz . Bayramımız Kutlu olsun .

Yurdu harap, Milleti sefil ve perişan eden imparatorluk idaresinin dilimizi ihmali hatta yalnız ihmali değil öz Türkce sözler yerine yabancı sözler kullanılmasının muvaffakiyet ve ilim ölçüsü olarak tanınması sayısız hatalarından birini teşkil etmektedir .

Ulu Önder Türk Dili işini bu kerteye getirmezden önce 1928 de Türk alfabesini yarattı . Yeni alfabemize yaraşır yolda lügat, gramer, yaratma işine de el attı . Ancak bu yoldaki ilk çalışmaların verimi , Atatürk'ün karanlıkları yaran, en umulmadık buluşlara varan dehası Dil devrimine doğru yürüyen bu yolun tarih kaynağına dayanması gerekliğini duydu .

Türk Dil kurumuna bir öz kardeş olarak kudretli ellerile kurduğu Türk Tarih kurumu, yer yüzü tarihinin ilk kültür ışıklarının orta Asyadaki Türk ana yurdunda parladığını, oradan türlü göçme yollarile bütün dünyaya yayıldığını ortaya çıkardı .

Tarihin verdiği yeni aydınlığa göre yer yüzü dilleri üzerinde Türk Dilinin bir kaynak gibi gözden geçirilmesine başlamak, bunun için de bir yandan Türkcenin en eski varlıklarına kadar derinleşmek, bir yandan da başka dillerin temellerini araştırmak bunlarla dilimiz arasında tarihin, belkide tarihten önceki zamanların karanlıkları içinde boğulup kalmış olan bağlılıkları bulmağa çalışmak dil davamızın başta gelen amaçlarındandır.

Yurdu ve siyasal eğemenliği savaş alanında kazanan ulusumuzun irfan sahasında da kültürel ve fikri hürriyetini ele geçirmek için kendine, kendi öz dil kaynağından zengin ve modern bir ifade vasıtası bulmanın temelinin atıldığı yüz yıllarca saklı kalmış, güzellikleri, değerleri meydana çıkarmak için açılan savaşın zaferini büyük bir bayram sevinç ve heyecanile kutlamak hepimizin hakkıdır.

1932 de başlayan bu savaş 1936 da zaferle neticelenmiştir . Bu zaferin adı ( Güneş — Dil teorisidir .)

Güneş — Dil teorisinin ilmî bir disiplin olarak ilân edilmesinden çok geçmeden bu menşe meselesini kat'î olarak belirten vesikalar birbirini takiben göz önüne çıkarılmıştır .

Ana dilimizin geniş varlıklarını bulmak üzere yapılan araştırmaların yalnız Türk dili lehçelerini değil bütün kültür dillerini ve genel dil bilgisini ilgilendiren ( Güneş— Dil teorisi ) üçüncü dil kurultayına iştirak eden dil bilginleri tarafından kabul edilmiş 1 Eylül 1937 de Bükreşte toplanan beynelmilel Arkolojik ve Antropolojik kongreye ve 20 Eylül 1937 de İstanbulda toplanan ikinci Türk Tarihi kurultayına da tebliğ edilerek her ikisindede inkâr kabul etmiyecek surette isbat ve kabul edilmiştir.

Yine ikinci Türh Tarihi kongres'nde yabancı bilginler tarafından belirtilen fikirler arasında Garp dünyasına maddî medeniyeti götürenlerin Türkler olduğu , medeniyet eserlerini ifade eden sözlerin Türkceden çıktığı tekrar ve teyit edilmektedir.

Türk ulusundan , Türk dilinden çok genç olan ihtiyar tarih ve ilim bu hakikati itiraf etmekte tereddüt etmiyor .

Yüce Türk ne mutlu sana ! Artık öz diline kavuşuyorsun . Konuştuğun dille yazacak, yazdığın dille konuşacaksın .

Bizi dilimize, benliğimize kavuşturan Büyük Atayı ve onun işaretile çalışan tarih ve dil bilginlerini saygı ile selâmlarım.



## ÖVGÜLEME

Yazan : BASRİ GOCUL

Kamaya .. kamaya bir atsan eli
Elbette yamandı düşmanın hâli ..
Nâranı işitse kaçardı Ali ..
Sana yan bakacak kim vardı efem ?.

Titrer , ürperirdi yollarda bazan
Dalgın yürüyorken izine basan .
Kızsanda göğe bir bakış sallasan
Kartallat buluta dalardı efem ..

Sayısız destanlar övgünü aldı ,
Gönül yatırdığın ne para , maldı
Ve ne de kadın, kız : DAĞLARDI efem . . .

# Göz yaşları

Yazan : K. Güneş

Kadın veya Erkek bir insan vücudünün en esaslı unsuru çehredir . Neşe , sıhhat , keder , iztirap kuvvet ve hatta zekâ sanki her an harice bakıyorlarmış gibi çehremizdedirler . Hiç şüphe yokki bunların harice baktıkları en güzel pencere gözlerdir. Bana öyle geliyorki insan vücudünde mevcud hiç bir uzuv göz kadar kuvvetli değildir. En büyük hatipler, en ince edipler, en yakın sevgililer, en masum mahkûmlar ağızlarile söyleyemedikleri, kalemlerile yazamadıkları en manidar fikir ve hislerini gözlerile anlatırlar. Gözün kuvvet aldığı bir çok silâhlar vardır. Ben bunlardan yalnız birisinden fakat en kuvvetlisinden bahsedeceğim : Göz yaşları...

Küçük yaramaz bir mekteplinin kabahatlarını af ettiren göz yaşlarıdır. Kapısından henüz cenaze çıkan bir evin en büyük tesellisi göz yaşlarıdır. Sevgilisine hiyanet eden bir kızın son silâhı göz yaşlarıdır. Kimsesiz zavallı bir muztaribin annesi, babası, her şeyi hatta gıdası bile göz yaşlarıdır. Fakat bu göz yaşlarının ne kadarda manasızları vardır. Harbde zehirli gazdan [*], odada soba dumanından, mutbakta sovan doğramaktan gelen göz yaşları ne kadar manasızdır. Sahnede rol icabı akan, bir salonda kahkahadan gelen göz yaşları ne kadar sathidir. Bence dayak yiyerek ağlıyan bir çocuğun göz yaşları hatta yavrusunun ölümüne ağlıyan bir annenin göz yaşları bile acınmaya lâyık değildir. Asıl hakikî göz yaşları gizli ıztırapların gömüldüğü karanlık bir odada dökülen sessiz göz yaşlarıdır. ah o göz yaşları ...

[*] Harbde zehirli gazdan gelen göz yaşları tıpkı labratuvarlarda amonyak koklayanların göz yaşları gibi temamen fizyolojik değildir. Belki memleket savaşı içün yuvasını feda eden asil mehmetcik ; hançeresini tıkayan zehirli gaz karşısında yaşaması imkânlarının mahvolduğunu anladığı zaman, cephe gerisinde kendisini bekleyen annesinin, karısının ve nihayet çocuklarının hayaline son sözlerini bu temiz yaşlarla söyliyor. Zaten mehmedin kanı kadar temiz olan bu göz yaşlarında da gizli ıztırabların gömülü olduğunu görmiyormuyuz ?

# SÜRGÜN

Yazan : SEFER AYTEKİN

Ben dağların ardına gömülmüş bir insanım
Derdimi anlatmağa yetişmiyor lisanım
Bağrımda ateş dolu gözlerimde her gün yaş
Gençliğim bu çöllerde sönmüyor yavaş yavaş

Ne yollardan imdat var ne de dostlardan bir ses
Yıllar sildi ismimi beni unuttu herkes
Unutulmak acısı ta beynime çıkıyor
Gönlümü bu yalnızlık çıldırtıyor yıkıyor...

Ses vermiyor sesime bütün tabiat ölü
Binlerce dilsiz insan bu toprakta gömülü
Duygularım yok oldu hareket yok başımda
Tanrım ! yazık değil mi bana bu genç yaşımda ?



# Aile Büdçesi

Yazan : Cudi Sezener

Her fert veya cemiyetin yaşayış tarzları sosyal seviye ve muhitin icaplarına mütenazır olarak değişiktir. Bilhassa ihtiyaç zaviyesinden mu'aleâ edilmeğe başlanırsa dünyada ayni imkân dahilinde ayni şeraitle ayni kabiliyeti gösterebilir şekilde benzer insan bulmak güçleşir . Muhit ve kemal itibarile ayni seviyede görünenler üzerinde ihtiyaç mefhumu alelekser ayrı ayrı şekillerde tezahür eder . Başka cephelerden yapılan tetkiklerde heman umumî ve müşterek vasıfları tesbit olunan insanlar aile iktisadı bakımından büyük fark ve mübayenetlerle ayrılırlar . Malûmdur ki cemiyetler tekâmüle doğru gittikçe insan ihtiyaçları da bir çok istihale devirleri geçirmektedir . Hatta çoklarımız için bir iki senelik bir devrei tevekkuftan sonra şeklini veya nevini değiştirebilen ihtiyaçlar bazı insanlar için aylık bazıları için de haftaltık , günlük ve nihayet saat ve dakika içinde şiddet ve tezahür şekillerini değiştirebilir bir elastikiyet taşımaktadır . Bu kadar çabuk değişen değişmeye müsteit olan bir şeye heman sabit denebilecek olan yaşayış tarzlarımızı uydurmak belki biraz zordur . Fakat zor olduğu kadar da adamına göre zevkile müterafik kolaydır . İşte bu zevk ve kolaylığı doğuran ihtiyaç ; bizim için yegâne ve asıl olandır . Çünkü her ihtiyacın def'i alâmeratibihim doğurduğu ihtiyaç kararlarile mümkündür .

Her hangi bir şeyi edinmek istediğimiz halde o şey'in eksikliği , yokluğu nasıl bir ihtiyaç mefhumu halinde tecelli ediyorsa o şeyin varlığını , bizim arzularımızı karşılaması keyfiyetini ; bir kombinezonla temin etmek de bir ihtiyaçtır ve bu ikincisi daha olgun dur İhtiyaçlar olmasaydı muhakeme ve kararlara ne lüzum vardı ?

Mamafih biz burada ihtiyacın eşkâlini ve tezahür tarzlarını tetkik edecek değiliz .

Maksat ; evli , bekâr her aile reisinin gelir kaynaklarına göre masraflarını yani ihtiyaçlarını nasıl karşılaması lâzım geldiği noktasında metodik olmamak kaydile biraz durmak ve bilhassa memur zümresine dahil olup da varidatı malûm ve muayyen bulunan insanlar için nasıl bir tarz takip etmek hale daha uygun olacağını açıkca görüşmek fırsatını kaçırmamaktır .

Şunu bilhassa kaydetmek lâzımdır ki medenî bir insana yakışan şey medenî olan bütün ihtiyaçlarını bir düzen içine almak ve bunu kendine adeta bir zevk telekki etmek ve bu liyakatile bugünkü

malî durumunu gördüğü kadar da atisini görebilmek ve nihayet mümkün olduğu kadar titiz hareket ederek malî takatine eyi imkânlar hazırlamasını bilmek gerektir. Hayatta rast gele yürümekle kara günlerimiz için dost bulmak ne kadar iktihamı ağır bir şeydir.

O günleri aydınlatacak projöktörü hazırlamak lâzımdır. Bir aile için mes'ut olmanın heman cümlesinden sayılan da budur.

Hayatın sevkü idaresini malî duruma göre tanzim etmek Iktisadî bakımdan asrımızın yeni ve heman değerli icapları sırasındadır. Tesadüfen sahibi servet olmak; sevkü idaresini bilmedikce hem sahibi için hemde memleket zararına kötü bir manadır. Çünki memleketin serveti seyyal olması lâzım gelen küçük mikyastaki tasarruf yekûnlarile kuvvet bulur.

Çok mütevazi bütçelere malik aileler vardırki sevkü idare kabiliyetleri sayesinde geniş ve zengin ölçüdeki bütçe sahiplerinden daha mes'ut ve daha müreffehdirler. Ancak: " Kazandığım nedirki buna hesap tutayım „ diyerek bütün ömrünce ihtiyaçların çetin imkânsızlıkları karşısında hep fena gün ve fena akibete doğru gittiğine sonunda inancı tahakkuk edecek olanlar evvel emirde bu kötü kanaatlerini söküp atmaları lâzımdır. Zira fena itiyatların mütereddî seyyielerini çok kerre tevarüs edenlere şahidiz.

Bir Aile yuvasında evin Bayanı hesap kitabını tutar; tutmaya alışırsa o ailede kaynaşık taze bir saadet havası her gün için hazırdır. Fena günler çok kere fena tutumların meş'um hatıraları olarak kalır. Ev idaresinde Bayan en emsalsız bir uzuvdur. Onun idarî zekâsı kudreti ocağının temel taşıdır.

Az çok varidatı olan herkes bir aile hesabı bir aile bütçesi tutmalıdır, tutmayı bir zevk ve itiyat haline getirmelidir. Bir yıllık ömrün hiç olmazsa ekonomik pilançosunu görmek ve bütçenin refah imkânlarına doğru nasıl bir temayül gösterdiğini seyretmek insana ne doyulmaz bir saadet bahşeder.

Makul sarfetmeğe nazaran kazanmak çok kolaydır. Eyi sevkü idare etmek için varidat ve masrafları ihtiyaçlar nisbetinde fasıllara ayırmak ve mümkün olduğu kadar bunları umumî Branşlar altında toplamak suretile hesap tutmayı tavsiye ediyoruz. Böyle bir bütcenin meydana getirilmesi hususunda henüz muayyen bir usul mevcut değildir.

Ancak kanaatıma göre:

1—Muhitte fiyat seviyesi iştira kabiliyeti.
2—Aile efradının icaba göre ihtiyaç mikdarının varidat yüzdesile mukayyet olarak tesbiti.
3—Bu ihtiyaçlar arasında ikame kanununa göre karşılanması mümkün olanların ayrılmasında titiz hareket edilmesi çareleri.
4—Aile ocağının mevcudat, matlubat ve duyunatını bu günkü kiymetine göre bulmak lâzımdır.



Faraza:

Bafrada vergileri çıkdıktan sonra eline seksen lira geçen dört nüfuslu ve eline kırkbeş lira geçen üç nüfuslu bir memur şöyle bir bütçe tanzim edebilir.

| | 80 Lira Kazanan | | 45 Lira Kazanan | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| % 28 | 22 | 40 | 15. | 75 | % 35 | İaşe |
| % 9 | 7 | 20 | 4. | 50 | % 10 | Tenvir ve teshin |
| % 14 | 11 | 20 | 6. | 75 | % 15 | Kiralar |
| % 10 | 8 | | 4. | 50 | % 10 | Melbusat |
| % 9 | 7 | 20 | 3. | 15 | % 7 | Mefruşat möble mutfak mevazimi |
| % 7 | 5 | 60 | 2. | 25 | % 5 | Su temizlik ve saire |
| % 2 | 1 | 60 | | 90 | % 2 | Müteferrik vergiler |
| % 5 | 4 | | 1. | 35 | % 3 | Bediiyat |
| % 16 | 12 | 80 | 5. | 83 | % 13 | Tasarruf |
| 100 | 80 | | 45 | | 100 | Yekûn |

Gayrı muayyen ve gayri melhuz varidat olursa; yani; İkramiye, piyango, temettü, ücreti içtimaiye ve saireden:

Yüzde 20 Melbusata
Yüzde 10 Mefruşat möble mutfak levazımı ve saire
Yüzde 20 Gayrı melhuz masraflar karşılığı
Yüzde 50 Tasarruf

Ayrılması münasip olur. Sigorta için yüzde tefrikine lüzum görmedim. Mamafih yukarıda arzettiğim veçhile ihtiyaç icabı ne ise bütçede ona göre Branş ayırmak ve yüzde koymak doğrudur. Zaten tatbiki teklif olunan büdçe mutlak aynı gelire sahip olanlar için riayeti mecburî bir tarz kabul edilemez. İhtiyaç şekil ve tezahürlerini büdçe tanzimini, sevkü idaresini icaba uydurmak lâzımdır. Meselâ son zamanlarda ehven taksitli vadeli satışlar yapılmaktadır. Bir memur böyle bir iştira taahhüdüne girerse büdçesine duyunat itfası diye muayyen bir yüzde ayırması icap eder. Fakat; bir memur safi gelirinin yüzde onundan fazla vadeli taksitli iştira taahhütlerine girmemelidir.

Her şeyden evvl büdçe tanzimi işlerinde ihzarî mahiyette olan tahmin işlerinde yanılmamak veya az bir hata ile isabet etmek lâzımdır. Bunun için birinci sene hemen bir tecrübe devresi olacaktır. Bu itibarla her geçen sene büdçe lehine çok eyi tahmin ve imkânlar hazırlayacağına şüphe yoktur. Bütçe umumî branşlara ayrıldıktan ve senesi için tatbik edilmek ve her hangi bir fiyaf temevvücü veya ihtiyaç tahavvülü gibi esbap ve avamilin tahtında tadiline lüzum hissedilmedikçe ertesi sene için

de tatbikine devam olunmak üzere %ler tesbit edildikten sonra : bir defter alınır. Bu defterin karşılıklı iki sayfasına kuruş lira izahat ve muamele tarihi haneleri çizilir. Defterin sağ sayfası; varidat olduğu günde %lere teb' an ayrılan karşılıklara sol sayfası da sarfiyata tahsis olunur. Yalnız esbabı mücbire olmadıkça: sarfiyat yapılmadan evvel alâkadar fasılda karşılığının birikip birikmediği tetkik olunacaktır. Biriktirilmemiş ise bu hesaptan sarfiyat yapılmasında titizlik ve derin hessasiyet gösterilecek icap ederse büdçeye riayet edilmiş olmak için tehir olunarak feragatte bulunulacaktır. Şunu bilhassa arz etmek isterim ki yerinde olan feragatler çok kerre insanda ayrı bir zevk teşkil eden değerli itiyadlar tesisine vesile olacaktır.

Defterde bu fasılların karşılık ayırma sutunlarının sarfolunan sütunlara nazaran bakiyeleri hasıl olursa bu; büdçenin eyi bir şekilde tanzim ve sevkü idarenin çok yerinde yapıldığı manasını tazammün edeceği için büdçe lehine olan bu bakiyelerdeki rakamların belâgatı bu işteki muvaffakiyetin derecesini göstermiş olacaktır . Bu şekilde sene nihayetlerinde lehe olarak hasıl olan bakiyeler toplanarak tasarruf hesabının ayrılan sütununa naklediimek suretile tevazün ettirilecek ve o sene hesabı bu suretle kapatılmış olacaktır. Ancak; bakiyei zimmet ; yani sarfolunan sütunlarının bakiyesi hasıl olduğu taktirde bu bakiyeler fasıllarında ipka olunarak aynen ertesi sene hesaplarına naklolunacak ve müteakip sene içerisinde mutlaka karşılık tesisine gayret olunarak tasfiyesine çalışılacaktır. Bu iş için Bankada bir de kumbara hesabı açmak ve sarfiyat ve varidatı bu kanaldan idare etmek çok doğru olur. Bu suretle de tasarruf hesaplarının memleket lehine devreden yaratıcı kudret ve kuvvetinin artırılmasına hizmet edilmiş olacaktır.

## Dokunmayın

Yazan: **V. Cem Aşkun**

Kimse bilmez, kimde ne var,
Dokunmayın
çocuklar
duyguların sesine.
Dokunmayın gönlümün
kırık
Avizesine...

Dokunmayın essin rüzgâr,
Dalgalansın
duygu'ar,
Dağdan ve denizden
bam başka bir
biçimde..

Dokunmayın geceler
Yorgun bir yolcu gibi
gecelesin
İÇİMDE...

Bu karanlık,
Ve bir cenup rüzgârından
çok ılık
geceler,

Birer birer
dokunmayın
doluşsunlar odama,
Vurulsun gecelerden
kalbime
birer YAMA...

Bilinmez kimde ne var,
Dokunmayın
ÇOCUKLAR
duyguların sesine,
Dokunmayın GÖNLÜMÜN
kırık Avizesine....



| YAZAN<br>Vehbi Cem<br>Aşkun | # Türk Devrimi<br>— 10 — | Ulusal Piyes<br>3 Tablo<br>3 Perde |
|---|---|---|

— II —

Turgut ve evelkiler

Selçuk — Asıl havadis Turğuttadır. Ona soralım.
Turgut — Neyi nasıl , havadis .
Selçuk — Bilmiyor musun? bu gün için tek düşüncemiz vatanın buhranlı durumu.
Turgut — Evet, tek büyük derdimiz.
Nejat — Babandan haber alabiliyormusunuz . Cebheye a't birşeyler yazmıyor mı?.
Turgut — Vallahi mektuptan haberim yok. Yalnız dedem babamın iyi olduğunu ordumuzun durmadan ilerlediğini söylüyor. Her halde bu bildiği var Oda olsa olsa babamdandır. Çünkü mektupları ona geliyor. Yalnız hepimizin bildiği: evlerimizdeki sonsuz çalışmalardır.
Çocuklardan biri — Bu çalışmaların önemi büyük . Bizim evde günlerdir asker işinden başka bir şey gürülmiyor . Hatta kahve altımı bile kendim hazırlıyorum . Gece geç vakta kadar çalışıyorlar .
Turgut — Bizim evde bir annem boştu . Büyük annem zaten ihtiyar pek iş göremiyor . O da kongreye aza yazılmış muntazam oraya devam ediyor .
Selçuk — Hep öyle babamız Müdafaayi hukuk cemiyetinde , anamız ya evde ya kongrada çalışıyor .
Nejat — Bu ne iştir memleketin bir tarafı işgal altında , bir çok yurtdaşlarımız düşman çizmeleriyle eziliyor . Evler yanıyor , ocaklar sönüyor . Bir tarafta da bütün gücü ile çalışan yurtseverlerin imanlı kalkınması var .
Turgut — Tarihte görmedin mi ? Türklük hangi çağda tehlikeler geçirmişte yine düzelmemiş . Bir yanda öldü sanılan Türk , beri yanda daha büyük bir varlıkla doğrulmuş .
Bir başka çocuk — Şurası muhakkak ki , Uulusumuza ölüm yok . Bu itibarla ileriden çok umutvarız . Bekleyelim , kurtuluş sabahı yaklaşıyor . Zira şafak çoktan söktü . Tan yeri ağarıyor .
Diğer bir çocuk — Biz, hocalarımızın sözlerinden aldığımız cesaretle sonuçtan inalız. Lâkin yaşlıların pek kafasına girmiyor. Dün cuma namazına gitmiştim. Daha vakit erkendi. Bahçede kanepelerden birine oturmuş, yoldan

geçenleri seyrediyordum. Bir az ilerimde oturan dört softa konuşuyor: İngiliz mandasını kabul etmeli. Bence en doğru fikir budur. İstanbullu hoco (Cennetmekân efendimizin) de bu fikirde olduğunu söyliyordu. Çünki başka kurtuluş yolu kalmamış. Diğer bir softa bu sözlere şu cevabı verdi: ya bu kadar çalışmalar ne oluyor. Bütün halk askere don, gömlek, çorap gibi giyecek hazırlıyor. O biri cevap veriyor: vallahi pek akıl erdiremiyorum. Beni de müdafaayı hukuk cemiyetine yazmışlar. Henüz ne olduğunu anlıyamadım. Ortalıkta Kemal paşanın adı dolanup duruyor. Diğer daha bir az genç olan hoca sözünü keserek: onu tanıyorum. O paşa Çanakkale harbinde çok büyük işler yaptı. Dayanamadım bende söze karıştım. Ve: çok yerinde söyliyorsun hoca efendi Kemal paşa cidden büyük adamdır. Bu işleride o çeviriyor. Benim babamda Müdafaayı Hukuktadır. Az zamanda memleketimizde tek düşman kalmayacak. Padişah kaçıyor. İstanbuldan gelen hocalara inanmayın. Onlar Halkı kandırmağa çalışıyorlar Dedim. Vakıt gelmişti. Fazla konuşamadık. Ve sözümüz yarıda kaldı. Görüyorsunuzya, içimizde çok zavallılar var. Bunlara sokulup hakıykati anlatmak lâzım.

Turgut — Denize düşen köpüğe sarılır derler. Halkta şimdi şaşkın vaziyette. Münevverler her şeyi biliyor. Cahillere gelince, onların bir çoğu padişahsız yaşanacağına bir türlü inanamiyor.

Nejat — Azizim, çok geçmeden her şey olacak. Ve bütün memleket bir kalp gibi işliyecektir. O zaman her kes ne yaptığını ve ne yapılmak istendiğini pek âlâ anlıyacaktır. Baksana, kuvvayı milliyenin adı her tarafta anılmağa başlandı.

Susarlar. Ve bu arada öğretmen sınıfa girer.

Çocuklar yerlerine otururlar.

—III—

## ÖĞRETMEN VE ÇOCUKLAR

Öğretmen — (Sınıfın içerisinde bir az dolaştıktan sonra): Çocuklar; içerisinde bulunduğumuz zaman çok sıkıcıdır. Diye bilirimki, yaşadığımız ve yaşıyacağımız günlerin en acısındayız. Şirin Yurdumuzun şu dakikada bir çok yerleri yanıyor. Ve kimbilir kaç vatandaşımız son nefesini düşman süngüsünde veriyor. Kaç ocak sönüyor. Vatan kaç yavrusundan uzaklaşıyor... Çocuklar, bilmelisiniz ki: siz çok bahtiyarsınız. Çünki ne mektebiniz bir düşman karargâhı olmuş, nede özgürlüğünüze bir düşman süngüsü egemen bulunmuştur. Mektepleriniz açık, istediğiniz gibi hareket ediyor, dilediğinizi arzunuza göre yapiyorsunuz. Onun için ben size talihsiz yurdumuzun bahtiyar çocukları diyorum. ( Arkası var )





Ayak sesini duyan Firdevs hanım hastaların yanından çıktı. Sofada çavuşu görünce yaşmağını bağladı ve buyurun etti.

— Hayırdır inşallah çavuşum. Böyle ne has geldin?

Hasta bakıcı bu sözleri söylerken Nuri ağanın yüzüne bakmıştı. Biçare askerin rengi sapsarı olmuştu.

— Asker ağa hastamı? Diye sordu.

Çavuş, Nuri ağanın rengini görünce ermeninin yaptığı falsoya bir kat daha içerledi.

— Bırak hemşire hanım Allah aşkına, sizin şu kapucu olacak herife eyice içerledim. Daha insan gibi konuşmasını bilmiyor.

Firdevs hanım bu sözlerden bir şey anlamamıştı. Misafirlere yer gösterdi.

— Ne var da canın sıkıldı: Ağam?

Nuri ağa dayanamadı söze karıştı ve bütün olanları anlattı. Firdevs hanım hatırasını yokladı. Hakikatan böyle bir kadın buraya gelmiş ve oldukça uzun bir zaman yattıktan sonra çıkmıştı. Fakat askerin söylediği gibi üç çocukla değil. Hatırladığını oldum olasıya söylemek doğru değildi. Bir aile hayatile alâkadar olan sözlerini teenni ile sarfetmek icabediyordu.

— Kardeşim. diye başladı:

Dediğiniz gibi bir hanımın çocukları ile beraber buraya geldiğini ve uzunca bir müddet yattıktan sonra iyileşerek ayrıldığını hatırlıyorum. Fakat geçmiş zaman yanında kaç çocuk olduğunu unutmuştum.

O sene burasını gören, şu meydanlığın seyreden kıyamete gittiğini ve mahşeri seyrettiğini iddia etse yalan olmazdı.

Buradan ayrıldıktan sonra nereye gittiklerini de bilmiyorum.

Bu havadis iki misafiri de memnun etmişti. Hele Nuri ağa hem kadını dinliyor hem de sevincinden gözleri sil gibi yaş akıtıyordu.

Söz bitince kadına nasıl teşekkür edeceğini bilemedi. Sevincinden ağlıyor, ağlıyordu. Kim bilir şu dakikada ailesini ve çocuklarını bulsaydı ancak bu kadar sevinirdi. Çavuş askerini ihtar etti:

— Nuri ağa ağlama, asker ağlamaz. Bu kadar haber aldıkya artık dünyanın o bir ucunda da olsalar yine aranup bulunabilirler. Bu söz askeri teselli etmişti: Hemşire hanıma teşekkür ederek ayrıldılar.

Demek Sabiha hanım buraya gelmiş ye çıkmıştı. Düşünceli bir kafa ile hastahaneden ayrılırken kapu önünde oturan kapucu ermeniyi artık görmez olmuştu. Eşiğe kıvrılmış olan kapu bekçisinin görmeden ayağına basmış ve ermeninin canını fena halde acıtmıştı.

Kahveye geldikleri zaman vakit epeyce geçmişti. Çırak çavuşun işareti üzerine yemek hazırladı. İki ahbap tahta peyke üzerinde iştiha ile karınları doyurdular.

( Arkası var )

# HABERLER

## Dil Bayramı Kutlanması

Beşinci Dil bayramımız 26 Eylül pazar günü Halkevinde büyük törenle kutlanmıştır. Hazırlanan programa göre saat 18 de Türk Dili kurumu adına Radyoda verilen konferans dinlenmiş ve İstiklâl marşile törene başlanmıştır.

Kaymakam M. N. Aker toplantıyı açmış ve Kültür İşyarı Bedri Edis Türk dilinin tarihçesini ve dil inkilâbımızı anlatan özlü bir konferans vermiştir. Bundansonra Evimiz dil, tarih ve edebiyat komitesinden Mahmut Üstünerin dil ve tarih hakkındaki hitabesi dinlenmiştir. Ortaokul talebesinden Sabahettin Turna bir şiir okumuş ve Sabri Özçakır tarafından bir söylev verildiktensonra onuncu Cumhuriyet marşile törene nihayet verilmiştir.

## Büyük Tarih Kurultayı

Arsıulusal Tarih bilginlerinin iştirakile 20 Eylül pazartesi günü Dolmabahça sarayında açılmış olan ikinci Türk tarihi kurultayı müzakereleri Evimiz Radyosunda alâka ile takip edilmiş ve ayrıca hoparlörle yayılmıştır.

## Parti Kongreleri

22 Eylülde başlamış bulunan C. H. P. İlçemiz ocak kongreleri hararetle devam etmektedir.

Kongrelerde bir çok mahallî dertler ve ihtiyaçlar görüşülmekte ve dilek halinde tesbit edilmektedir.

## At Koşusu

Belediyemiz tarafından tertip edilen sonbahar at yarışları 26 Eylül pazar günü koşu sahasında yapılmıştır. Binlerce halkın candan ve sıkı alakasını toplayan bu yarışa Vilâyetimiz dahilinde bir çok ünlü atlar iştirak etmekte idi. Koşu büyük bir intizam içinde devam etmiş, yaya ve bisiklet yarışları ve bahsi muşterek ayrıca heyecan artırmıştır.

## Ortaokul
## Yeni kurağının açılma töreni

Ortaokulumuz kurağının tamir ve inşası Vilâyetin ve Halkın kıymetlı yardımlarile sona ermiştir. Binanın ikmali ve ders yılı başı münasebetile yarın büyük bir açılma töreni yapılacaktır. Bu törende sayın Valimiz ve Kültür Direktörü hazır bulunacaklardır.

Mes'ul ve yayın direktörü: Niyazi Doğu
İŞEVİ: BAFRA HALKEVİ

Basıldığı yer: Vatan Basımevi—Bafra